

РОЛЬ НЕУРЯДОВИХ ПРАВОЗАХИСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Денис Олександрович НОВІКОВ,

*кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
<https://orcid.org/0000-0003-2727-5357>*

Глобалізація та розвиток міжнародного співробітництва в останні три десятиліття обумовили появу важливого позадержавного суб'єкта забезпечення захисту прав людини, який має узагальнену назву «правозахисні неурядові організації» (далі – НУО). Відносячись до так званого «третього сектору» впливу на суспільні процеси, правозахисні НУО виступають в якості двигуна впровадження у практику правозахисної діяльності найвищого рівня реалізації стандартів прав людини. Як зазначають зарубіжні вчені, «правозахисні НУО на сучасному етапі є головними гравцями у сфері розвитку демократії, виступаючи за права людини, сприяючи сталому соціально-економічному розвитку, надаючи гуманітарну допомогу та підтримуючи освіту та культурні трансформації» [1, с. 255], та розглядаються як «більш гнучкі громадянські інституції, відкриті до змін та інновацій» [2, с. 195]. Відносячись до так званого «третього сектору» впливу на суспільні процеси, правозахисні НУО виступають в якості каталізатора впровадження у практику правозахисної діяльності найвищого рівня реалізації стандартів прав людини, зокрема, у сфері забезпечення гендерної рівності. Вчені вказують, що «правозахисні НУО досягають успіху у своїй правопросвітницькій діяльності у сфері забезпечення гендерної рівності, оскільки вони можуть пов'язати місцевий досвід з національною чи міжнародною політикою» [3, с. 953], що є вельми потрібним для України, особливо у контексті реалізації положень ст. 420 Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, що вимагає «забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для чоловіків та жінок у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та суспільної діяльності, а також у процесі прийняття рішень» [4]. Втілення цих положень потребує наявності інституційних правозахисних механізмів, котрі окрім державного впливу будуть забезпечувати гендерну рівність на всіх рівнях. Саме до елементів такого інституційного правозахисного механізму відносяться правозахисні НУО, які працюють у сфері забезпечення гендерної рівності в Україні.

Правозахисну НУО у сфері забезпечення гендерної рівності можна визначити як неполітичну неприбуткову організацію, яка вбачає своїми завданнями: захист жінок від дискримінації за ознакою статі та множинної дискримінації; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах діяльності суспільства через: відстоювання прав жінок з використанням механізмів захисту прав людини та адвокаційної діяльності на різних рівнях – від місцевої політики до міжнародної; навчання та просвітництво у сфері прав жінок; моніторинг дотримання прав жінок на ос-

нові міжнародних документів з прав жінок та національного законодавства і політик на його виконання; надання послуг жінкам та дівчатам з метою захисту і розвитку можливостей.

Правозахисні НУО відіграють фундаментальну роль у забезпеченні гендерної рівності в Україні. Серед 100 НУО, які були створені в Україні та позиціонують себе як правозахисні у сфері просування гендерної рівності, 1 НУО володіє міжнародним статусом, 4 – національним, 95 – обласним. Правозахисні НУО сфері забезпечення гендерної рівності зареєстровані у всіх областях України. Українські правозахисні НУО ведуть свою роботу із багатьма цільовими групами прекарізованих жінок: жінок, які є внутрішньо переміщеними особами; жінок з інвалідністю; жінок похилого віку; жінок із ВІЛ; жінок з ЛГБТ-спільноти; жінок, які є дружинами або вдовами ветеранів антитерористичної операції або інших воєнних конфліктів; жінок, які вживають наркотики, алкоголь та які позбавились залежності; етнічних груп жінок; жінок, які постраждали від торгівлі людьми; жінок-ветеранок служби у збройних силах та правоохоронних органах. Основними напрямками діяльності правозахисних НУО в Україні є просвітницька, адвокаційна та консультативна, діяльність. Найбільш поширеним напрямом діяльності правозахисних НУО в Україні є просвітницька діяльність. Моніторингові та дослідницькі проекти у діяльності цих організацій представлені меншою мірою, що викликано кадровим та ресурсним дефіцитом. Видається доцільним на рівні програмних документів Міністерства освіти та науки України сформулювати план співробітництва науково-дослідницьких установ із правозахисними НУО у сфері забезпечення гендерної рівності.

Список використаних джерел:

1. Rice A. E., Ritchie C. Relationships between international non-governmental organizations and the United Nations. *Transnational Associations*, (1995), Vol. 47(5). P. 254-265.
2. Streeten P. Nongovernmental organizations and development. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1997, Vol. 554. P. 193-210.
3. Kilby P. Accountability for empowerment: Dilemmas facing non-governmental organizations. *World Development*, 2006, 34 (6). P. 951-963.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. С. 83. Ст. 2125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011